

kozó irodalmat s e művek elterjedését. Az egyes fejezetek általában a következő szakaszokra oszlanak: 1. Monografiák. 2. Tanulmányok a) önállóan, b) folyóiratokban megjelentek. 3. Fordítások a) önálló gyűjteményekben, b) folyóiratokban. 3. Megzenésítések. 4. VERLAINEFŐL szölvő költemények. Az egyes cikkek időrendben sorakoznak egymás mellé.

A mű kiállítása izléses, korrekturája gondos: legalább a magyar idézeteket nem éktelentik el a küldföldtől sajnos már megszokott képtelennél képtelenebb sajtóhibák.

BIBLIOPIL.

Brown James Duff: *Library classification and cataloguing.* London, 1912. Libraco ltd. 8-r. XII, 261 l. Ára vászonborítékban 7 Sh. 6 d.

James Duff BROWN, az angolországi szabadkönyvtári mozgalom jól bevált szakírója, e legújabb monografiájában a könyvtári osztályozás és katalogizálás szabályait és módszereit tárgyalja a tőle már megszokott világos előadásban. Gazdag anyagát kilenc fejezetbe osztotta.

Az első fejezet az ismeretek elméleti osztályozásáról szól. Az osztályozás egyetemes alapelve, hogy a hasonlót elválassza az eltérőtől s megfelelő csoportokba sorozza. De a részletekben igen eltérők az osztályozásra vonatkozó definíciók. Szerző sorra idézi John Stuart MILL, Thomas H. HUXLEY, W. Stanley JEVONS, FOWLER, HIBBEN és S. S. JAST meghatározását s végre is a következő definícióban állapodik meg: «Az osztályozás hasonló tárgyaknak vagy kérdéseknek hasonlóságuk, tulajdonságaik és rokonságuk alapján történt csoportosítása avégből, hogy lehetővé legyen fölismerésük s megkönnyíttessék leírásuk és megörögzítésük.»

Noha a tudományok szokásos felosztásai a gyakorlati könyvtári szakrendszerek céljaira rendszerint nem használhatók, szerző mégis felsorolja a fontosabbakat ARISTOTELESTől napjainkig, különös, sőt szinte kizárólagos tekintettel az angol gondolkodókra. Részrehajlása annyira nagy, hogy míg Wilhelm WUNDTnak épen csak hogy a nevét említi, addig az angol, illetve amerikai Karl PEARSON és E. C. RICHARDSON rendszerét bőven tárgyalja. Végül a főbb rendszereket egy táblázatban a «mozési kozmologiá»-val veti össze.

A második fejezet, mely a természettudományi rendszereket ismerteti, szintén kevés gyakorlati jelentőséggel bír. LINNÉ, Antoine JUSSIEU, BENTHAM és HOOKER, továbbá ENGLER növényteni, CARPENTER,

LYDEKKER, HERTWIG, CUVIER és OWEN állattani rendszerei kerülnek itt többé-kevésbé kivonatos ismertetésre, míg az ásványtani, vegytani és orvosi rendszerekre csak rövid utalás történik. E fejezetnek nincs egyéb célja, mint igazolni azt a tételt, hogy különböző tudományos szempontokból mily különbözőkép rendszerezhető egyazon tudományszak anyaga.

A III. és IV. fejezet végre a tulajdonképeni könyvtári (illetve bibliográfiai) szakrendszereket ismerteti. BROWN a rendszerek két főcsoportját különbözteti meg, aszerint amint a rendszer megalkotói az egyes osztályokat ellátták, vagy nem látták el megfelelő szakjelzéssel. A szakjelzés nélküli rendszerek sorát ALDUS 1498-iki katalogusának a beosztásával nyitja meg — jóllehet ilyen fajta osztályozás a középkorból is nem egy maradt reánk, amelynek ismertetése helyén való lett volna. E csoport többi, részletesebben ismertett tagjai a következő rendszerek: a GESNER-féle, a NAUDÉ-féle, a GARNIER-féle s ennek BRUNET, illetve Thomas H. HORNE által készített változatai, továbbá a British Múzeum, SCHLEIERMACHER (1582), R. MERLIN (1842), Francesco PALERMO (1854), a londoni Royal Institution (1857), az amerikai Nicholas TRÜBNER (1859), az angol Edward EDWARDS (1859), Lloyd P. SMITH (1882), J. J. OGLE (1885), W. S. SONNENSCHNEIDER (1887) és QUINN-BROWN (1894) rendszerei.

E rendszerek egy részét e sorok írója tüzetesen ismertette jelen folyóirat 1908. és 1909. évfolyamaiban megjelent tanulmányában.¹ E dolgozat kiegészítésül legyen szabad BROWN munkája nyomán röviden ismertetni a következő bibliográfiai rendszereket:

MERLIN rendszere: I. Bölcsészet. II. Hittudomány. III. Kozmologia. 1. Matematika. 2. Fizika. 3. Csillagászat. 4. Földtan. 5. Ásványtan. 6. Növénytan. 7. Állattan. 8. Embertan. A) Egyes ember: a) testileg; b) erkölcsileg. B) Társadalom: a) szociologia; b) történelem.

PALERMO rendszere a firenzei Biblioteca Palatina részére: 1. Vallás. 2. Nyelvészet és irodalom. 3. Bölcsészet. 4. Mennyeiségtan. 5. Fizika. 6. Természettudomány. 7. Földrajz és paleografia. 8. Régészet. 9. Történet. 10. Logika. 11. Szociologia. 12. Politika. 13. Törvények. 14. Szépművészetek. 15. Építészet. 16. Hadtudomány. 17. Zene. 18. Orvostan. 19. Alkalmazott fizika. 20. Alkalmazott természettudomány. 21. Iparművészet. 22. Toscana.

¹ GULYÁS: Bibliográfiai rendszerek. Magyar Könyvszemle 1908: 289—313; 1909: 23—43.

Benjamin VINCENT rendszere a londoni Royal Institution számára :
 I. Hittudomány. 1. Szentírás (19 alosztály). 2. Segédtudományok (10).
 3. Apokrifák. 4. Szertartástan (4). 5. Egyházi rend és kormányzat.
 6. Hitvitázás (5). 7. Vegyes teológia (4). 8. Egyháztörténet. — II. Kormán-
 yzat, politika, jogtudomány. 1. Kormányzat és politika (11). 2. Jog-
 tudomány (12). 3. Kereskedelem (4). — III. Tudomány és művészet.
 1. Erkölcsi és intellektuális bölcsészet (8). 2. Orvosi tudomány (13).
 3. Természetráaj (23). 4. Természeti és kísérleti bölcsészet (25). 5. Vegy-
 tan (3). 6. Mennyiségtan (9). 7. Csillagászat (7). 8. Építészet. 9. Pol-
 gári mérnökség (6). 10. Hajózás és hajóépítés (3). 11. Hadtudomány (2).
 12. Mechanikai művészetek (2). 13. Szépművészetek (5). 14. Zene.
 15. Sport és játék. 16. Háztartástan. 17. Vegyes. — IV. Irodalom :
 1. Irodalomtörténet (7). 2. Könyvészet (7). 3. Nyelvészet (3). 4. Klasszikus
 irodalom (2). 5. Miscellanea latina. 6. Angol-nász. 7. Angol irodalom
 (4). 8. Francia irodalom. 9. Olasz irodalom. 10. Spanyol és portugál
 irodalom. 11. Német irodalom. 12. Keleti irodalom (5). — V. Földrajz :
 1. Ó- és újkori földrajz (4). 2. Utazások (37). — VI. Történelem,
 mitológia, régészet, életrajz : 1. Történet tudománya. 2. Mitológia.
 3. Régészet (3). 4. Kortan és genealogia. 5. Életrajz (3). 6. Történelem
 (29). — VII. Angol földrajz, régiségek, történelem és életrajz. 1. Brit
 földrajz és régészet (13). 2. Anglia története (12). 3. Wales. 4. Skócia.
 5. Irhon. 6. Brit életrajz, levelezés, heraldika (4). 7. Kormányzat (4).
 8. Hivatalok és méltóságok (3). 9. Történeti értekezések.

TRÜBNER rendszere : 1. Könyvészet. 2. Gyűjtemények. 3. Hittudo-
 mány. 4. Jogtudomány. 5. Orvostan. 6. Természetráaj. 7. Vegytan és
 gyógyszerészet. 8. Természetbölcsélet. 9. Mennyiségtan, csillagászat.
 10. Bölcsészet. 11. Nevelés. 12. Modern nyelvek. 13. Filologia. 14. Amerikai
 régészet. 15. Történet. 16. Földrajz. 17. Hasznos mesterségek. 18. Had-
 tudomány. 19. Hajózás. 20. Gazdaság- és háztartástan. 21. Politika.
 22. Kereskedelem. 23. Szépirodalom. 24. Képzőművészet. 25. Zene.
 26. Szabadkőművesség. 27. Mormonizmus. 28. Spiritizmus. 29. Kalauzok.
 30. Térképek. 31. Folyóiratok.

EDWARDS rendszere : A) osztály. Hittudomány. I. Szentírás. 1. Teljes
 szöveg. 2. Az ó- és újszövetség egyes könyvei. 3. Az ó- és újszövetség
 egyezései. 4. Apokrifák. 5. Bibliai történet. II. Szent filologia. 1. Be-
 vezetés a bibliába. 2. Kommentárok és parafrázisok. 3. Konkordanciák
 és szótárak. 4. Bibliai régiségek. 5. Bibliai föld- és természetráaj.
 6. A szent és profán történet kapcsolata. III. Hittudósok összegyűjtött

művei. IV. Dogmatika és polemika. V. Katekezis. VI. Pasztorális. VII. Misztikus irodalom. VIII. Szertartástan. IX. Zsidóság. X. Természetes vallás. — *B)* osztály. Bölcsészet. 1. Általános és összegyűjtött munkák. 2. Etika. 3. Metafizika. — *C)* osztály. Történelem. I. Történelem elmélete. II. Egyetemes történet és életírás (beleértve az egyetemes földrajzot és utazási gyűjteményeket). III. Ókori történet és életrajz. IV. Középkori történet. V. Általános egyháztörténet. VI. Újkori európai történet. VII. Nagybritannia és Irhon története. 1. Anglia általában. 2. A hódítás előtt. 3. Egyes uralkodók. 4. Az Egyesített Királyság általános egyháztörténete. 5. Anglia egyetemes egyháztörténete. 6. A reformáció előtt. 7. Reformáció. 8. Reformáció után. 9. A disszidensek egyetemes története. 10. A disszidensek részleges története. 11. Anglia, parlamenti történet. 12. Az Egyesített Királyság (és Anglia) tengerészeti története. 13. Katonai története. 14. Pénz- és éremügyi története. 15. Anglia helyrajzi története. 16. Építészeti és sírkörégségek. 17. Egyes countyk helyrajza. 18. Utazások. 19. Egyesített királyság (és Anglia): gyűjteményes életrajzok. 20. Egyes életrajzok. 21. Nemességi könyvek és politikai útmutatók. 22. Állami nyomtatványok és jelentések. 23. Skótszország: általános történet. 24. Egyháztörténet. 25. Katonai történet. 26. Helyrajzi történet. 27. Utazások. 28. Életrajzok. 29. Állami kiadványok és jelentések. 30. Irhon: általános történet. 31. Egyháztörténet. 32. Katonai történet. 33. Helyrajzi történet. 34. Útleírás. 35. Életrajz. 36. Állami kiadványok és jelentések. 37. Wales: történet. 38. Brit gyarmatok története általában. 39. Amerikai gyarmatok. 40. Nyugat-indiai gyarmatok. 41. Ausztráliai gyarmatok. 42. Egyes gyarmatok. 43. Brit-India. VIII. Európa, újkori történet általában. 1. Belgium és Hollandia. 2. Dánia, Svéd- és Norvégország. 3. Franciaország. 4. Németország. 5. Görögország. 6. Magyarország. 7. Olaszország. 8. Lengyelország. 9. Oroszország. 10. Svájc. 11. Törökország. 12. Európa egyéb részei. IX. Amerikai történet általában. 1. Egyesült-Államok (függetlenségük óta). 2. Mexiko. 3. Haiti. 4. Közép- és Délamerika. X. Afrika és Ázsia újkori története. — *D)* osztály. Politika és kereskedelem. I. Politika és kormányzás általában. II. Nemzeti alkotmányok. III. Monarchia általában. 1. Angol korona és örökösödési rend. IV. Parlamenti és képviselőtestületek általában. 1. Felsőház. 2. Alsóház általában. 3. Reform. 4. Vesztegetések választásoknál. 5. Titkos szavazás és választójogi reform. 6. Kiváltságok. 7. Belső szervezet. 8. Hivatalos kiadványok. 9. Külföldi államok képviselő szervezete. V. Polgári kormányzat általában. 1. Az

Egyesült királyságban. VI. Törvények általában. VII. Törvénygyűjtemények az Egyesült királyságban és Angliában. 1. Törvények, kommentárok Angliában. 2. Kodifikálás Angliában. 3. Reform Angliában. 4. Törvényszékek Angliában. 5. Skótország. 6. Irhon. 7. Wales. 8. Gyarmatok. 9. Egyesült-Államok. 10. Külföldi államok. 11. Nemzetközi jog. VIII. Büntetőjog (4 alosztályal). IX. Nemzetgazdaság: kereskedelem, pauperizmus, népesség, stb. (23 alosztályal). X. Egyházi berendezés. XI. Közoktatás (3 alosztály). XII. Szárazföldi és tengeri haderő. XIII. Külügy, követségek és konzulátusok. XIV. Politikai szatírák, sajtószabadság. — *E*) osztály. Tudomány és művészet: I. Általában: szótárak, egyesületi kiadványok. II. Fizikai tudományok általában. 1. Fizika. 2. Mechanika. 3. Akusztika. 4. Optika. 5. Pneumatika, villamosság, meteorológia, stb. 6. Fizikai csillagászat. 7. Vegytan: általában. 8. Szervetlen. 9. Szerves. 10. Elemző. 11. Ipari. 12. Társulati kiadványok, folyóiratok. 13. Ásvány- és kristálytan. 14. Földtan általában. 15. Különösen. 16. Társulatok és folyóiratok. 17. Élettan általában. 18. Összehasonlító bonctan és fiziológia. 19. Emberi bonctan és fiziológia. 20. Állattan: általában. 21. Különösen. 22. Helyrajzi. 23. Társulatok és folyóiratok. 24. Növénytan: általában. 25. Különösen. 26. Helyrajzi. 27. Társulatok és folyóiratok. 28. Őslénytan. III. Matematikai tudományok általában. 1. Számtan. 2. Betűszámán. 3. Geometria. 4. Trigonometria. 5. Differenciál számolás. IV. Mechanikai mesterségek általában. 1. Civil mérnökség. 2. Gőzgép. 3. Utak, vasutak, hidak. 4. Dockok, kikötők, csatornák. 5. Mezei munkák. 6. Építészet. 7. Bányászat és kohászat. 8. Textilipar. 9. Mennyiségtani eszközök, órakészítés. 10. Betüöntés, könyvnyomtatás, könyomás, stb. 11. Fazekasság, keramika, üvegipar. 15. Egyéb mesterségek és iparok. V. Hadi mesterségek (8 alosztály). VI. Rajz művészete általában. 1. Festészet (3 alosztály). 2. Szobrászat. 3. Grafika. 4. Építészet. 5. Tájkertészet. 6. Fényképészet. VII. Írás művészete általában. 1. Paleografia. 2. Gyorsírás. 3. Titkosírás. VIII. Zenei és színpadi művészetek általában. 1. Zene általában. 2. Zeneelmélet és kompozíció. 3. Gyakorlati zenetan, hangszerek, vokális zene. 4. Zene-történet. 5. Színháztörténet. IX. Orvostan általában. 1. Egyes betegségek. 2. Képlet. 3. Materia medica és gyógyszerészet. 4. Dietika. X. Házi és szórakoztató művészetek. — *F*) osztály. Irodalom. I. Egyetemes irodalom-történet. II. Egyetemes filológia. 1. Egyes nyelvek. 2. Szótárak, lexikonok, stb. III. Költészet és széppróza, általános gyűjtemények és történet. 1. Nemzeti gyűjtemények. 2. Görög klasszikus költők. 3. Latin klasszikusok. 4. Angol költők. 5. Modern külföldi költők. 6. A regényírás kez-

dete. 7. Komikus, pásztori és hősi regények. 8. Drámai költészet, szindarab-gyűjtemények. 9. Egyes írók összes művei. 10. Egyes színművek. 11. A drámai költészet története. 12. Modern mesék, elbeszélések és regények. IV. Szónoklat. Beszédék és retorikai művek. V. Tanulmányok, közmondások, irodalmi miscellaneák. VI. Levéllírás és levelezések. VII. Egyes nemzetek könyvészete és irodalomtörténete. VIII. Vegyes tartalmú gyűjtemények: 1. Brit. 2. Külföldi. 3. Enciklopédiák. 4. Folyóiratok.

SONNENSCHNEIDER rendszere, mely modern angol könyvkiadói viszonyok tekintetbe vételével készült, a következő: *A*) Hittudomány. 1—3. Általában. 4—8. Természetes vallás. 9—15. Keleti néprajzi vallások. 16—47. Szentírás. 48—59. Egyetemes egyháztörténet. 60—75. Nemzeti egyháztörténet. 76—101. Szekták története. 102—112. Egyházkormányzat, 113—118. Gyakorlati hittudomány. 119—123. Rendszeres hittudomány. — *B*) Mitológia és néprajz. 1—2. Összehasonlító. 3—10. Faji. — *C*) Bölcsészet. 1. Általános. 2—4. Története. 5—15. Ókori bölcsészeti iskolák. 16—67. Újkori bölcselők. 68—75. A bölcsészet egyes részei. — *D*) Társadalom. 1. Törvények általában. 2—3. Alapszabályok, stb. 4. Általában. 5—7. Történet. 8—100. Egyes részek. 101—109. Jogszolgáltatás. 110—112. Keleti és római. 113. Nemzetközi. 114—124. Nemzetgazdaságtan. 125—133. Társadalmi gazdaságtan. 134—147. Politika. 148—154. Kereskedelem. 155—172. Nevelés. — *E*) Földrajz. 1—8. Általános. 9—10. Történeti. 11—29. Európa. 30. Kis-Ázsia. 31—40. Ázsia. 41—51. Afrika. 52—61. Amerika. 62—67. Ausztrália. 68—69. Sarkvidékek. — *F*) Történelem. 1—4. Általában. 5. Östörténet. 6—12. Ókor. 13—14. Középkor. 15—60. Európa. 61—64. Ázsia. 65. Délafrika. 66—75. Amerika. 76. Cigányok. — *G*) Régészet és történeti segédtudományok. 1—11. Régészet általában és helyszerint. 12—21. Speciális részek. 22—24. Genealogia és cimertan. 25—31. Vegyesek. — *H*) Tudomány. 1—4. Általában. 5—9. Mennyiségtan. 10—16. Természetan. 17—20. Vegytan. 21—24. Csillagászat. 25—30. Fiziográfia. 31—41. Földtan. 42—47. Élettan. 48—69. Növénytan. 70—106. Állattan. — *H**) Orvostan. 1—3. Általában. 4—9. Emberi bonctan és fiziologia. 10—13. Gyógyászat. 14. Endemikus betegségek. 14—25. Egyes betegségek. 26—44. Képlet. 45—47. Szülészet. 48. Gyermekebetegségek. 49—50. Kórtan. 51—53. Gyógyszerek. 54. Törvényszéki orvostan. 55—57. Egészségtan. 58—59. Kórházak, betegápolás. 60. Házi gyógyászat. 61—62. Homeopátia. — *I*) Művészet és ipar. 1. Gyűjtemények. 2—12. Mérnöki tudomány. 13. Elektro.

mosság. 14—18. Hadászat. 19—23. Hajózás. 24—51. Földművelés. 52—81. Iparágak. 82—115. Képzőművészet. 116—122. Építészet. 123—133. Zene 134—136. Színház és előadóművészet. 137—145. Kézimunkák. 146—172. Testgyakorlás és játék. — *K) Irodalom és nyelvészet.* 1—2. Kézikönyvek. 3—10. Könyvészet. 11—15. Nyomdásztörténet. 16. Könyvtárak. 17—42. Irodalomtörténet és kritika. 43—58. Regények. 54—61. Facetiae. 62—78. Költők. 79—82. Drámaírók. 83—85. Essayírók. 86. Levélírók és szónokok. 87. Maximák. 88. Anekdoták. 89—92. Gyűjtemények és miscellaneák. 92—100. Általános nyelvészet. 101—104. Hamita nyelvészet és irodalom. 105—118. Sémi nyelvek és irodalmak. 119—139. Árja nyelvek és irodalmak. 140—157. Nem árja és nem sémi nyelvek és irodalmak. 158—160. Maláji és polinéziai nyelvek. 161. Afrikai nyelvek. 162—164. Amerikai nyelvek. 165. Sarkvidéki nyelvek. 166. Osztályozatlan nyelvek. 167—174. Görög és latin általában. 175—198. Görög nyelv és irodalom. 199—224. Latin nyelv és irodalom. 225—255. Germán filológia. 256—278. Román filológia. 279—283. Kelta filológia. 284—285. Szláv filológia. 286. Mesterséges világnyelvek.

Könyve IV. fejezetében a könyv-jelzettel ellátott szakrendszereket ismerteti BROWN, még pedig HARRIS, SCHWARTZ, DEWEY, CUTTER, PERKINS, HARTWIG, FLETCHER, ROWELL és a maga rendszerét, továbbá CUTTER, szerző-mutatótáblázatát. Ezek közül a san franciscoi Fred. B. PERKINS 1882-ben megalkotott «racionális» és J. C. ROWELL-nek a californiai University Library számára 1894-ben kidolgozott rendszerét közöljük főbb vonásaiban.

PERKINS rendszere: *A) Hittudomány.* I. Biblia. II. Egyháztörténet. III. Rendszeres hittudomány. IV. Keresztény felekezetek. V. Ájtatosság. VI. Gyakorlat. VII. Gyűjteményes művek. — *B) Bölcsészet.* I. Bölcsészet története és rendszerei. II. Bölcsészet részei. III. Lélek és test. IV. Erkölc-bölcsélet. — *C) Társadalom.* I. Kormányzat és törvények. II. Közigazgatás. III. Társadalmi szervezet. IV. Nemzetgazdaság. V. Oktatás: módszerei és ágai. VI. Oktatás: intézetek és jelentések. VII. Üzlet. — *D) Történelem.* I. Egyetemes földrajz és útleírás. II. Egyetemes történet. III. Történeti segédtudományok. IV. Ókori történet. V. Középkori történet. VI. Újkori és európai történet. VII. Ázsia. VIII. Afrika. IX. Déli tenger, Ausztrálázsia, egyes szigetek. X. Amerika, az Egyesült-Államok kivételével. XI. Egyesült-Államok. — *E) Életrajz.* I. Gyűjtemények: egyetemesek és nemzetiek. II. Osztályok szerint. III. Genealogia és nevek. — *F) Természettudományok.* I. Általános művek. II. Meny-

nyiségtan. III. Természetbölcselet. IV. Csillagászat. V. Kozmologia. VI. Földtan. VII. Vegytan. VIII. Természetráaj és állattan. IX. Növénytan. X. Általános orvostan. XI. Egyszésgügy. XII. Orvosi gyakorlat. XIII. Sebészti gyakorlat. — *G*) Művészetek. I. Általános művek. II. Mérnökésg. III. Építészeti. IV. Hadtudomány. V. Nautika. VI. Mechanikus iparágak. VII. Földmívelés. VIII. Háztartástan. IX. Szépművészet. X. Zene. XI. Szórakozás. — *H*) Irodalom. I. Irodalomtörténet. II. Filologia. III. Nyelvészeti. IV. Kritika. V. Költészeti. VI. Szinművek. VII. Regények. VIII. Szónoklat. IX. Gyűjtemények. X. Folyóiratok. XI. Enciklopédiák. XII. Könyvészet. XIII. Könyvtárak. Az egyes osztályokon belül minden egyes tárgynak megvan a határozott sorszámá, mely a főcsoport betűje mellé téve, adja a mű jelzetét. Ha ugyanazon tárgyról több mű van a könyvtárban, úgy a közös jelzet mellé járul még az illető művek folyószámá. Az *F*) osztályban pl. ilyenformán van megállapítva a sorrend: I. Általános művek. 1. Enciklopédiák és szótárak. 2. Folyóiratok és társulati irományok. 3. Ált. történeti művek. II. Mennyiségtan. 4. Folyóiratok és társulati irományok. 5. Történet. 6. Általános művek. 7. Számantan. 8. Betűszámantan. 9. Mértan. 10. Kúpszéletek. 11. Trigonometria. 12. Calculus. 13. Négyessésg. 14. Valószínűségegszámítás. 15. Logoritmus. 16—25. üres... XIII. Sebészeti gyakorlat. 861. Sebészeti általában. 862. Katonai sebészeti. 863. Szülészeti, anyaság. 864. Fogászat. 865. Érzék-telenítő szerek.

ROWELL rendszere: *A*) Könyvészet. *B*) Szótárak. *C*) Folyóiratok. 1—15. Bölcsezeti. 16—51. Hittudomány. 52. Életráaj. 53. Földtráaj. 54—255. Földtráaj és történet. 256—287. Politika. 289—296. Törvények. 300. Társadalomtudomány. 315—322. Nemzetgazdaság. 333. Tudomány. 337—356. Mennyiségtan. 357—371. Csillagászat. 372. Fizika. 401. Mérnökésg. 425. Természetráaj. 431. Geologia. 440. Paleontologia. 442. Botanika. 461. Zoologia. 480. Orvostudomány. 506. Iparművészet. 507. Földmívelés. 523. Kémia. 536. Ipari vegytan. 554. Bányászat. 580. Kézműipar. 590. Építő mesterségek. 600. Építészeti. 610. Háztartástan. 613. Szórakozás. 617. Üzleti. 625. Hadviselés. 640. Esztétika és szépművészet. 999. Nyelvészeti és irodalom.

Az egyes szakrendszerek gyakorlati alkalmazásáról szóló fejezet egészen rövid és méltán: hiszen az egyes szakrendszerek tervezői bőven megemlékeznek erről munkáikban. A legtöbb rendszer rendkívül komplikált jelzeteiről azonban így is fogalmat nyerünk s áttekinthetőségeket ékesen illusztrálja az a tény, hogy betűrendes tárgymutató nélkül

hasznavehetetlenek. BROWN, aki a szakrendszerü felállítás hive — maga is talált ki egy rendkívül bonyolult jelzetekkel dolgozó rendszert — erre nem helyez elég súlyt könyvében s inkább megkerüli, semmint eltünteti a nehézségeket.

A VI. fejezet *classification and cataloguing* felírás alatt azokkal a támadásokkal foglalkozik, melyek a szakrendszereket azért érték, amiért egyes művek egyforma joggal foglalhatnak helyet a legkülönbélebb szakokban. Ezzel megdől a szakrendszerü felállítás hiveinek egyik legfőbb erőssége, hogy t. i. az ugyanazon tárgyra vonatkozó művek együvé kerülnek. BROWN szerint a kifogás érvényét veszíti, ha szakrendszerünkhöz betürendes tárgymutatót készítünk, mely minden egyes tárgy helyét meghatározza a rendszerben. Ennek a mutatónak a használata minden osztályozó tisztviselőre nézve kötelező, mert csakis ezzel érhetjük el azt, hogy egy-egy tárgykör irodalma igazán együvé kerüljön. A katalogizáló viszont, aki egy-egy könyvcimet annyiszor helyezhet el, ahányszor neki tetszik, figyelemmel lehet az illető műnek egyéb tárgykörökhöz való viszonyára is s utalások formájában elhelyezheti a címet azon szakok katalógusába is, amelybe e viszony folytán illik.

A katalogizálás részletes szabályait BROWN egyszerűen átveszi *Manual of library economy* c. 1907-ben megjelent kézikönyvéből.

Igen terjedelmes és kevésbé áttekinthető a VIII. fejezet, mely a katalógusok fajait s készítési módját ismerteti. E fejezetet szerző bátran ketté oszthatta volna, külön-külön tárgyalva a nyomtatott és a cédula-katalógust. Bevezetésül ismerteti azokat az igényeket, melyekkel az olvasók a katalógussal szemben föllépnek. Szerinte az is előfordul, hogy pl. nagybetűs, zsebalakú vagy bizonyos színben pompázó könyveket akar az olvasó, de az ilyfajta nagyon is individuális kérdésekre még BROWN szerint sem kell épen okvetlenül megfelelni a könyvtári jegyzékeknek. Teljesen elég, ha a katalógusok a következő három főkérdésre adnak feleletet: miféle könyvek vannak a könyvtárban egy bizonyos tárgyról pl. a Méhészetről; mily könyvek vannak a könyvtárban egy bizonyos szerzőtől pl. JÓKAI-tól; egy bizonyos című könyv meg van-e a könyvtárban pl. Az új földesúr? A katalógusok öt főkombinációját ismerteti BROWN. Ezek: 1. Betürendes katalógus szerzők szerint, külön tárgymutatóval. 2. Szerzők és tárgyak közös betürendben. 3. Szerzők, tárgyak és címek közös betürendben. 4. Tárgyak betürendben vagy szakrendszer szerint, külön szerzőmutatóval. 5. Szisztematikus katalógus külön név-, tárgy- és címmutatóval.

A szerzők szerinti nyomtatott katalogust BROWN nem sokra taksálja. Nem egyéb mint leltár, melynek csak úgy van gyakorlati haszna, ha jó mutatókkal van fölszerelve. Ma már ritka Angliában a katalogusok második csoportja is, míg a harmadik csoport, mely szótár-katalogus elnevezés alatt ismeretes, különösen elterjedt. Könnyű kezelhetőségét, áttekinthetőségét BROWN is elismeri, de szimpátiáit mégis nem ez a forma, hanem a mutatók nélkül hasznavehetetlen rendszeres katalogus bírja.

Mint hogy a nagy könyvtárak teljes katalogusának kinyomatása rengeteg anyagi áldozatba kerül, BROWN méltán ajánlja a legkeresettebb szakok vagy a legkeresettebb könyvek jegyzékének a kinyomatását. A gyakorlati céloknak tényleg ezek a részlet-katalogusok felelnek meg a leginkább.

Végül a heti vagy havi könyvtári értesítők szerkesztési módját ismerteti.

A nyomtatott katalogusnál bibliográfiai teljességre törekedni fölösleges, mert a jegyzékben szereplő könyvek úgyis le vannak írva tudományos bibliográfiákban. Igen praktikus és gazdaságos egyes könyvtárak azon törekvése, hogy a katalogusba minden egyes könyvcím lehetőleg csupán egy sort tegyen ki. A kéziratos katalogus előállításáról s felszereléséről szóló rész kevés újat nyújt azoknak, akik BROWN könyvtártani kézikönyvét ismerik. Ugyancsak egészen jelentéktelen a IX. fejezet, mely a katalogusok mechanikai berendezéséről szól. E fejezetben szól a RUDOLPH-mutatóról s a mozgó részekből álló plakátalakú könyvjegyzékről.

A könyvet a függelékek egész sora rekeszti be, amelyek a tárgyra vonatkozó könyvészetet, az osztályozásnál és katalogizálásnál szokásos műszavakat, a könyvméreteket táblázatát, a dátummeghatározás módjait stb. ismertetik.

GULYÁS PÁL.

Association des Bibliothécaires français: *Bibliothèques, livres et librairies. 2me. série.* Paris, 1913. M. Rivière et Cie. 8-r. 4, IV, 181, 2 l. Ára 5 frank.

Az École des Hautes Études sociales-ban 1911/12. folyamán elhangzott 16 könyvtártudományi előadás közül nyolcat tartalmaz ez a kötet Eugène MOREL, a lelkes agitátor szerkesztésében. E tanulmányok fele külföldi intézményeket ismertet, a többi francia viszonyokat tárgyal.

A sort Eugène CAPET a Bibliothèque Ste Geneviève könyvtárosa-